

Kočnerova knižnica veřejných tajemství

Během celého roku 2020 rezonoval Slovenskem projekt Kočnerovy knižnice. Spolupráce investigativních novinářů z jedenácti redakcí přinesla veřejnosti odhalení, která ukázala prohnité zákulisí slovenské politiky a byznysu. Ve více než 20 samostatných kauzách vynesli slovenští novináři na světlo různé špinavé věci a intriky. Například tajně nainstalovanou kameru v kanceláři generálního prokurátora, nelegální lustrování novinářů i civilních občanů, ale i zneužívání mladistvých v resocializačním zařízení.

Všechno to začalo Jánem Kuciakem a jeho účastí na projektu Panama Papers. V roce 2015 mnichovské redakci Süddeutsche Zeitung přistály na stole miliony dokumentů od anonymního zdroje odhalující síť schránekových firem registrovaných v panamské firmě Mossack Fonseca. Přesněji řečeno šlo o peněžní pohyby mezi daňovými ráji, kde majetní lidé z celého světa ukrývali své peníze. Aféra Panama Papers zasáhla i Českou republiku a Slovensko a bylo potřeba analyzovat obrovské množství dokumentů. Díky spolupráci s Mezinárodním konsorciem investigativních novinářů (ICIJ) k nim měla přístup Pavla Holcová z investigace.cz. V Česku a na Slovensku tak vznikl tým novinářů, jenž při analyzování těchto dokumentů spolupracoval.

Jedním z členů týmu byl i Ján Kuciak, který chtěl zkušenosti z této spolupráce uplatnit i dál. „Ideou Jána Kuciaka bylo vytvořit analytický investigativní tým napříč slovenskými médii,“ prohlásil během procesu s obžalovanými v případě Kuciakovy vraždy jeho šéfredaktor Peter Bárdy a dodal: „Motivací nebyla nějaká exkluzivita, ale spravedlnost.“ Obdobně vzpomněl na svého bratra i Jozef Kuciak: „Při zkoumání Panama Papers Janko vícekrát zmínil, že je škoda, že na Slovensku neexistuje obdoba českého Centra pro investigativní žurnalistiku.“

Spuštění Kočnerovy knižnice

Ján Kuciak se bohužel další velké spolupráce napříč redakcemi nedožil. Odstartovala ji však jeho tragická smrt.

Slovenská policie ve spolupráci s Europolem a dalšími mezinárodními institucemi totiž shromáždila v průběhu vyšetřování vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírové obrovské množství dat. Koncem roku 2018 k nim získala legální přístup Mezinárodní Organizace Investigativních Novinářů (OCCRP). Tu na Slovensku a v Česku zastupuje právě Pavla Holcová, která má dlouholeté zkušenosti s organizováním přeshraniční spolupráce investigativních novinářů na důležitých a často rozsáhlých projektech.

Po vraždě Jána a Martiny proto na Slovensku vzniklo Investigatívne centrum Jána Kuciaka (ICJK) a stalo se partnerem OCCRP.

„Bylo nutné najít způsob, jak tahle data co nejrychleji a zároveň bezpečně analyzovat a zodpovědně zpřístupnit veřejnosti,“ vysvětluje Arpád Soltézs, tehdy ředitel ICJK, dnes člen jeho správní rady. „Spustili jsme proto Projekt 70 podle objemu nashromážděných dat, kterých bylo na začátku 70 terabajtů, a ke spolupráci jsme přizvali slovenské redakce, které jsou důvěryhodné a dodržují profesionální a etické standardy žurnalistiky.“

Striktní pravidla

Akreditovaní novináři se vstupem do Kočnerovy knihovny zavázali k dodržování přísných etických a bezpečnostních pravidel. Hlavní zásada zněla: publikují se jenom ty informace, jejichž vydání je ve veřejném zájmu. Neboli žádné informace ze soukromí konkrétních osob, jež nemají nic společného s jejich veřejným působením nebo s podezřelým podnikáním. Proto byly zveřejňovány pouze tyto a priori dané tematické části komunikací mezi různými podezřelými osobami.

Zapojené redakce rovněž souhlasily s pravidlem, že všechna odhalení se budou vydávat společně. Cílem projektu zkrátka nebylo předbíhání se v exkluzivitě informací, ale v naplnění přání Jána Kuciaka o spolupráci novinářů.

Díky technologickému týmu OCCRP vznikla v Bratislavě zabezpečená místnost, kde měli novináři možnost shromážděná data zkoumat. Pro tuto místnost se rychle vžila přezdívka Kočnerova knihovna, která se pak ujala i jako název celého projektu.

Setkání datové žurnalistiky a digitální forenzní vědy

Než ale do Kočnerovy knihovny přišli první novináři, musel technologický a datový tým OCCRP zpracovat obrovské množství dat tak, aby byla ve formátu, který dovolí přístup tím nejjednodušším způsobem a bez pomoci dalších nástrojů.

První věc, kterou si technologický tým uvědomil, byl fakt, že i v roce 2020 se velké objemy dat pohybují pomalu. Kopírování nebo ověření 70 TB dat trvá dny a týdny. I obyčejný seznam názvů souborů vycházel na 5 GB – což je objem jednoho DVD. Datový tým OCCRP si proto musel pronajmout největší server, který byl k mání, a použít jej jako centrální pracovní stanici.

Objem a povaha těchto dat také členy týmu donutily studovat a používat několik digitálních forenzních technik. Jen tak bylo možné materiály zpřístupnit novinářům. Mimo to poskytl celý projekt systematictější pochopení toho, jak odborníci v souvisejících oblastech, zejména v oblasti vymáhání práva, zacházejí s důkazy. Nakonec se všechno podařilo, „knihovna“ začala fungovat a vydávat první poklady.

Odhalení z knihovny

Marian Kočner byl zapleten do mnoha kauz. Jednou z nejcitlivějších se stal případ resocializačního centra Čistý den, určeného pro mladistvé s problémy se závislostí. V centru se mladé dívky, které tam poslal soud, měly léčit z drogové závislosti. Jak ale vyšlo najevo, místo toho mohly mít přístup k omamným látkám a byly sexuálně zneužívány. Po nátlaku veřejnosti odebralo ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Čistému dni jeho licenci. Díky spolupráci na projektu Kočnerovy knihnice však novináři zjistili, že bývalého šéfa Čistého dne Petra Tománka, který je podezřelý z toho, že o sexuálním zneužívání nezletilých dívek minimálně věděl, zaměstnali v dalším resocializačním zařízení – v COR centru v Krupině. Fotografům Nového času se podařilo Tománka v tomto resocializačním centru vyfotit.

Nezůstalo však jen u toho. Dokumenty z Kočnerovy knihnice pomohly odhalit i to, jak vyšetřování ohlášených případů probíhalo. V březnu 2017 z Čistého dne například utekla nezletilá klientka Tamara a na generální prokuratuře podala trestní oznámení ze spáchání trestného činu ohrožování osobní svobody, vydírání, šíření toxikomanie a návodu na křivou výpověď. Oznámení se týkalo vedoucích resocializačního centra – Petra Tománka a jeho manželky Zuzany.

Než ale Tamaru vyslechli vyšetřovatelé z Národní kriminální agentury (NAKA), Peter Tománek poslal Marianu Kočnerovi dokument s názvem „VÝSLUCH_příprava“. Podklad obsahoval otázky určené pro Tamaru, jakož i její psychologický profil. Mělo jít zřejmě o návod pro vyšetřovatele, jakým způsobem Tamaru vyzpovídat, aby z toho Tománkovi a Čistý den vyšli dobře. Dokument byl vytvořen na počítači s uživatelským jménem Zuzka01.

V době výsledku měl Marian Kočner zjevně v reálném čase informace o tom, jak celá věc probíhá. „Dítě nespolupracuje,“ napsal před obědem Petru Tománkovi. Ten poslal doporučení, jak ji zlomit: „Matka sedí přede dveřmi, ať ji zavolají dovnitř a pak bude,“ napsal Kočnerovi. „To nejde,“ odpověděl Kočner, avšak po pár minutách napsal: „Už spolupracuje.“

Výbušnému obsahu Kočnerovy knihnice neunikli ani představitelé současné vládní koalice: například poslankyně ze strany Sme Rodina Petra Krištúfková. Poté, co byla jmenována zmocněnkyní vlády pro podporu rodiny a sociální pomoci, veřejně popřela, že by s Marianem Kočnerem udržovala kamarádské vztahy. Údajně se s ním setkávala jen náhodně ve městě jako kdokoli jiný. V knihovně se však našly fotografie z její dovolené v Chorvatsku, kterou v roce 2009 strávila na Kočnerově jachtě Pegas spolu s Karolínou Kočnerovou a zřejmě i se samotným Marianem Kočnerem. Po tomto odhalení se pozice zmocněnkyně vzdala.

Důležité informace se v Kočnerově knihnici našly i ohledně jednoho z nejzávažnějších problémů, který během vyšetřování vraždy Jána Kuciaka vyšel najevo – vlivné Kočnerovy vazby na slovenský soudní systém a jeho podplácení konkrétních soudců. Na základě konverzací z Kočnerovy aplikace Threema

proběhla v březnu minulého roku policejní akce Bouře, při níž bylo zadrženo 17 soudců. Obvinění ukázalo, jak Kočner po dlouhá léta ovlivňoval výběr soudců, kteří budou v jeho případech rozhodovat. Samozřejmě ve svůj prospěch. Klíčovým svědkem se ukázal Vladimír Sklenka, bývalý předseda Okresního soudu Bratislava I, jenž popsal dlouholetou praxi osobních schůzek s Kočnerem. Podnikatelovy požadavky se však řešily nejen při těchto setkáních. Pouze přes Threemu si oba pánové vyměnili více než 6 000 zpráv. Sklenka rovněž vypověděl, že distribuce úplatků probíhala v obálkách, řádově v desítkách tisíc eur, a někdy se odehrávala přímo v budově soudu nebo před ní.

Sklenka také přiznal, že si od Kočnera vzal sto tisíc eur za to, že přednostně vyřídí věci v kauze Technopol Servis. Šlo o podnik, který Kočner tuneloval. Jako předseda okresního soudu měl Sklenka zajistit zapsání změny sídla, změnu předsedy představenstva a zápis změny počtu a jmenovité hodnoty akcií.

Mimo to se rovněž postaral o přidělení případů z obchodního úseku, které potřeboval ovlivnit buď on sám, nebo soudkyně Denisa Cviková. Oba samozřejmě plnili Kočnerovy pokyny.

Se státní tajemnicí Monikou Jankovskou naopak Kočner řešil, kdo bude rozhodovat o jeho vzetí do vazby v kauze směnky, za kterou byl před pár dny pravomocně odsouzen na 19 let, a jak by se tito lidé dali ovlivnit. Tato komunikace z Threemy ukazuje, proč se Kočner i poslední den na svobodě choval tak sebevědomě. Do poslední chvíle si myslel, že do vazby nepůjde.

Vazba nakonec neminula ani Jankovskou, která je od loňského března obviněna z korupce a zasahování do práce bratislavských soudů.

Kočnerova knižnica podle všeho zatím neodhalila všechna tajemství. Jedná se o unikátní projekt, díky kterému se podařilo rozjet přeshraniční spolupráci médií a zveřejnit mnoho skandálů, do nichž byli zapleteni nejen soudci a státní tajemníci, ale i politici a vysocí státní úředníci.

Autor článku: Nina Kodhajová

Autor úvodní grafiky: Lenka Matoušková